

Anax ephippiger (BURMEISTER, 1839) (Odonata: Aeshnidae) w polskiej części Pojezierza Litewskiego

Anax ephippiger (BURMEISTER, 1839) (Odonata: Aeshnidae) in Polish part of the Lithuanian Lake District

Paweł BUCZYŃSKI¹, Łukasz DAWIDOWICZ², Grzegorz WAGNER², Weronika JARSKA²

¹Zakład Zoologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin; e-mail: pawbucz@gmail.com

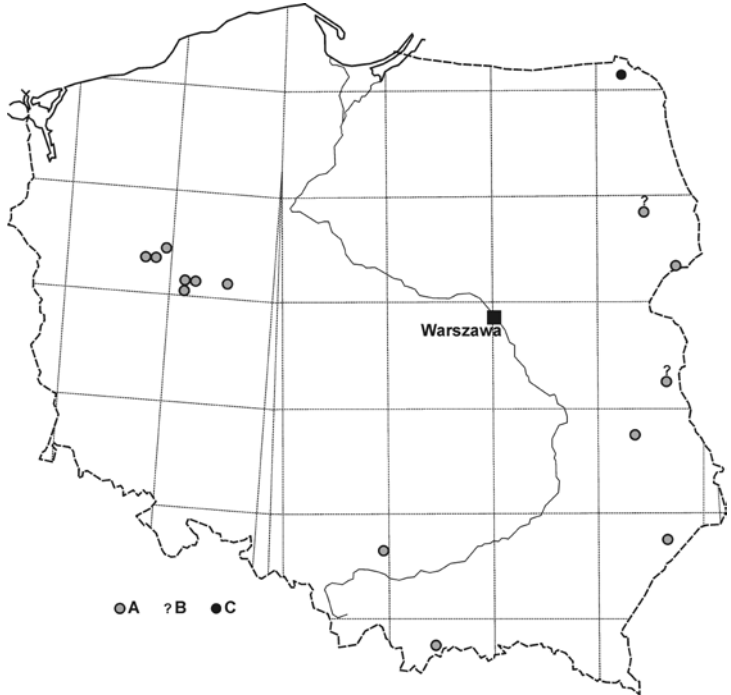
²Studenckie Koło Naukowe Biologów UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin

Husarz wędrowny *Anax ephippiger* (BURMEISTER, 1839) to ważka paleotropikalna, związana z pól suchymi obszarami Afryki subsaharyjskiej i Azji południowo-zachodniej, która przy sprzyjającej pogodzie podejmuje dalekie wędrówki z prądami powietrznymi ku północy, dolatując niekiedy nawet do Islandii (BERNARD i in. 2009; DIJKSTRA 2006). Do Polski *A. ephippiger* dociera przynajmniej od 1992 r. (BERNARD i in. 2009). W latach 90-tych XX w. notowano go po raz pierwszy także w niektórych innych krajach Europy leżących na podobnej szerokości geograficznej (np. EDELAAR i in. 1996).

Prowadząc w 2011 r. badania entomologiczne w Suwalskim Parku Krajobrazowym, stwierdziliśmy nieznanę dotąd stanowisko husarza wędrownego:

3 VII 2011, Kleszczówek (FF21, 54°16'40" N, 22°53'50" E, Pojezierze Litewskie) – 1 ♀ polująca na suchej łące na

wzgórzu przy brzegu północnozachodnim eutroficznego Jeziora Perty (=Pierty) (leg. Ł. DAWIDOWICZ, det. P. BUCZYŃSKI). Osobnik stary, z lekko uszkodzonymi skrzydłami i bez lewego przydatka analnego.

Fot. 1. Położenie nowego stanowiska na tle danych o rozmieszczeniu *Anax ephippiger* w Polsce (BERNARD i in. 2009): A – dane literaturowe, ? – stanowiska niepewne, C – nowe stanowisko. Liniami przerywanymi zaznaczono kwadraty UTM 100x100 km.

Phot. 1. Position of the new locality against data on the distribution of *Anax ephippiger* in Poland (BERNARD et al. 2009): A – literatural data, ? – doubtful localities, C – new locality. Broken lines show UTM squares 100x100 km.

Dotąd *A. ephippiger* stwierdzono w Polsce na 14 stanowiskach, leżących od południa kraju do linii wyznaczonej przez okolice Chojna i Białegostoku (BERNARD i in. 2009). Nowe stanowisko leży 130–170 km dalej ku północy. Nie jest to niespodzianką: w naszej części Europy inwazje husarza wędrownego docierają do Łotwy (KALINIŠ 2009) a jedna z dróg migracji wiedzie prawdopodobnie przez Polskę. Natomiast jest to ważna wskazówka, że należy zachować czujność i brać pod uwagę stwierdzenie *A. ephippiger* w całej Polsce północnej: zapewne pojawiał się on tu wcześniej, choć rzadziej niż w innych częściach kraju, ale jego przyloty nie zostały zauważone. Prawdopodobnie na tej samej zasadzie brak danych z Obwodu Kaliningradzkiego, mimo niedawnych, pierwszych stwierdzeń innych ważek „południowych” (TUMILOWIĆ 2009). Migracyjny charakter gatunku i związane z tym rzadkie jego stwierdzanie jest również powodem zaskakująco późnego wykazania omawianego gatunku ze Słowacji (MIŇOVÁ i in. 2011).

Biorąc pod uwagę wiek złowionej samicy i dane o biologii *A. ephippiger* w Polsce (BERNARD, MUSIAŁ 1995), stwierdzony osobnik reprezentował pierwsze pokolenie: wylęg drugiej generacji ma miejsce w sierpniu. BERNARD i MUSIAŁ (1995) podali też najbardziej na północ wysunięte stanowiska w całym zasięgu gatunku (52°28', 52°41'), na których stwierdzono udany rozwój larwalny i wylot rodzimego pokolenia (BERNARD i in. 2009). Nasza obserwacja nie zmienia tego stanu rzeczy.

Key Words. Odonata, *Anax ephippiger*, Poland, Lithuanian Lake District, record, migration way.

Piśmiennictwo

- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., WENDZONKA J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- BERNARD R., MUSIAŁ J. 1995. Observations of an abundant occurrence of *Hemianax ephippiger* (BURMEISTER, 1839) in western Poland in 1995 (Odonata: Aeshnidae). Opusc. zool. Fluminensia, 138: 1–9.
- DIJKSTRA K.-D.B. (red.) 2006. Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe. British Wildlife Publishing, Gillingham.
- EDELAAR P., DIJKSTRA K.D., DINGEMANSE N.J. 1996. *Hemianax ephippiger*: A new dragonfly for the Netherlands. Ent. Ber., Amst., 56(12): 192–195.
- KALINIŠ M. 2009. Spāres – Odonata. Internet: <http://leb.daba.lv/Odonata.htm>
- MIŇOVÁ S., BALLA M., DAVID S. 2011. First record of *Hemianax ephippiger* (Odonata: Aeschnidae) from Slovakia. Folia faun. Slovaca, 16(1): 25–26.
- TUMILOWIĆ O.A. 2009. O faune strekoz (Odonata) Kaliningradskoĭ oblasti. Učeb. zap. Kazanskogo gosud. Uniw., 151(2): 192–196.

Summary

One hunting female of *Anax ephippiger* was recorded on June 3, 2011, in a xerothermic meadow near the Lake Perty in Kleszczówek in NE Poland (54°16'40" N, 22°53'50" E). It is the northernmost record of the species in Poland so far. The area of studies is probably situated within the migrating route of the species whose migrations reach Latvia in this part of Europe. The recorded specimen belonged to the first generation, no data on reproduction and development of the second generation is available.